

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: Vrouwen en kinderen eerst. Over 1001 vrouwen, de canon en 'de achterkant' van de geschiedenis

Auteur: Tinka de Haan

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 42.2, pp. 50-51.

© 2020 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

EEN VERZAMELING VAN VROUWEN

In 2013 kwam van de hand van Els Kloek een historisch werk van enorme omvang: *1001 vrouwen*. Het boek bestond uit korte biografieën van 1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis die veelal in de vergetelheid zijn geraakt. Dit werk werd bij zowel

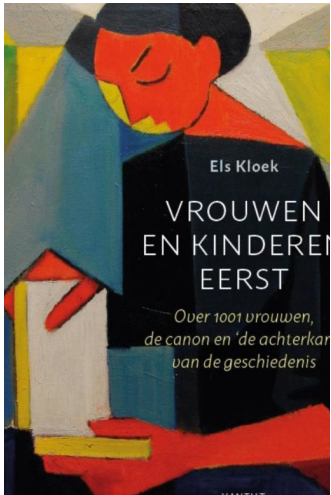
historici als bij het grote publiek met veel enthousiasme ontvangen. Bij een grootschalig project als dit is niet alleen het eindresultaat, maar ook dat wat er achter de schermen gebeurt van groot belang. Daarom is het juist zo jammer dat de weg naar het eindresultaat vaak onbesproken blijft.

Met *Vrouwen en kinderen eerst* brengt

Kloek hier verandering in. Wat komt er kijken bij het schrijven van zo een omvangrijk werk? Welke hindernissen kom je tegen en, het moeilijkste van alles, wat laat je weg uit het boek? Het idee van het project was 1001 vrouwen, niet een paar meer en niet een paar minder. Dit betekent: keuzes maken. Hoe doe je dit wanneer er over alle vrouwen die je tegenkomt in je onderzoek wel iets interessants te melden is? Op dit soort vragen probeert Kloek in dit nieuwe, kleinere werk antwoord te geven. Aan de hand van veertig eerder geschreven korte werken, waaronder columns, essays en lezingen neemt ze je mee langs hoogte- en dieptepunten, twijfels en discussies.

Zo schrijft ze iets over de moeilijkheid om de vrouwen te categoriseren. Veel vrouwen zijn bijvoorbeeld niet alleen te classificeren als 'brieffschrijfster', maar ook als 'dichteres', 'ongetrouwde vrouw' of 'kinderloos'. Hoe kun je hen nu het beste indelen? Maar ook de vraag of het 'versimpelen' van geschiedenis nuttig of juist onnodig is. Het vormen van de canon van de geschiedenis van Nederland, een manier om geschiedenis leuker, maar vooral ook toegankelijker voor basisschoolkinderen te maken is een voorbeeld van een onderwerp van discussie dat vaak in haar teksten terugkomt. Kloek heeft meegewerkt aan deze canon en steekt het belang dat zij hierin ziet niet onder stoelen of banken: 'Het gaat om het delen van kennis, ook met niet-historici, over de omgeving waarin wij met zijn allen wonen, zodat iedereen mee kan praten.'

Behalve de discussiepunten, het belang van goed geschiedenisonderwijs, problemen bij een onderzoek en keuzestress bij het vrouwenlexicon staat haar boodschap ook in dit boek weer als een paal boven water: onbekende vrouwen uit alle lagen van de samenleving verdienen een plek in onze geschiedenis én we kunnen veel van ze leren. Mensen die het boek ter hand nemen om meer

Els Kloek, Vrouwen en kinderen eerst. Over 1001 vrouwen, de canon en 'de achterkant' van de geschiedenis. Uitgeverij VanTilt, 2019; ISBN 978 94 6004 454 0; Paperback; 160

over deze specifieke vrouwen te weten te komen, grijpen mis. Dat is niet waar dit boek voor geschreven is. Het is het proces en het belang van historisch onderzoek doen dat centraal staat. Daarbij wordt ook veel ruimte besteed aan ethische problemen en vraagstukken waar een historica mee te maken krijgt en hoe je jezelf hiermee zo min mogelijk in de vingers snijdt.

Toch zijn er ook korte stukken die wél puur historisch zijn. Zo zijn er een aantal (écht korte) biografieën van vrouwen te lezen die het lexicon nét niet gehaald hebben, maar ook de rol van de huisvrouw in de vroegmoderne tijd en het ontstaan van achternamen krijgen aandacht. Deze afwisseling tussen historische en praktijkgerichte hoofdstukken zorgt ervoor dat het boek vlot en makkelijk leest, terwijl er wel heel veel informatie wordt gegeven. Wat tegelijkertijd jammer is, is dat de 'hoofdstukken' zó kort zijn dat er diepgang en structuur mist. Het boek

krijgt hierdoor een vluchtige ondertoon. Een nadeel daarbij is dat de titel en de flaptekst het idee geven dat dit werk voornamelijk gaat over hoe *1001 vrouwen* ontstaan is. Natuurlijk, in theorie is dat ook zo, maar het boek heeft eigenlijk een veel algemenere insteek. Het doen van onderzoek, ethische kwesties en discussies binnen de vakgroep voeren de boventoon, en daartussen verweven zit continu het belang van vrouwengeschiedenis én het ontstaan van *1001 vrouwen*.

Al met al is het boek interessant en zeer prettig om te lezen. Hoewel het niet perse nieuwe inzichten geeft voor historici of geïnteresseerden in vrouwengeschiedenis, roept het wel op even stil te staan bij bepaalde discussies en vraagstukken in onze geschiedschrijving. Onze geschiedenis moet eigenlijk continu worden aangepast en het is aan ons historici om hiervoor te zorgen, is haar boodschap. Voor alle mensen die het moeilijk vinden om antwoord te geven op de vraag: wat doet een historicus nu precies? Geef als antwoord dit boek. ■

Tinka de Haan volgt de bachelor geschiedenis aan de Universiteit Leiden. Zij is geïnteresseerd in vrouwengeschiedenis, vooral in vroegmodern Nederland. Ook maakt ze deel uit van de Skript-redactie, waarbinnen ze verantwoordelijk is voor de Social-Media en evenementen.